

ТРАЄКТОРІЯ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО

Карук Інна Василівна

асистент кафедри

дошкільної та початкової освіти

Вінницького державного

педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

м. Вінниця, Україна

Анотація. У статті розкривається суть поняття «інклюзивна освіта» як рівні можливості навчання для особливих дітей. Акцентується увага на педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського, де окреслюється розвиток теорії і практики виховання й навчання дітей з особливими потребами.

Ключові слова: інклюзивна освіта, педагогічна діяльність, діти з особливими потребами, вчитель початкових класів.

Инна Карук

Траектория развития детей с особенными нуждами в педагогической спадщине В.А. Сухомлинского

В статье раскрыто суть понятия «инклюзивное образование» как уровни возможностей учения для особенных детей. Акцентируется внимание на педагогической спадщине В.А.Сухомлинского, где раскрыто развития теории и практики воспитания й учения детей з особенными нуждами.

Ключовые слова: инклюзивное образование, педагогическая деятельность, дети з особенными нуждами, учитель начальных классов.

Inna Karuk

Trajectory development of children with special needs in the pedagogical decline of V.A.Sukhomlinsky

In the article the essence of the concept of inclusive education as levels learning opportunities for special children. Attention is focused on the pedagogical decline of

V.A.Sukhomlinsky, where the development of theory and practice is disclosed education and training of children with special needs.

Key-words: inclusive education, pedagogical activity, children with special needs, primary school teacher.

Кожна дитина по-своєму унікальна і потреби кожної дитини специфічні. Вона становить незмірну цінність для своїх батьків і родичів, а всі діти разом - неоціненний скарб суспільства, запоруку його майбутньої долі.

Важливим показником розвитку суспільства є гуманне, турботливе й милосердне ставлення до дітей з відхиленнями, які не мають змоги вести повноцінне життя. Дана проблема стала сьогодні настільки актуальною, що не буде перебільшенням назвати її проблемою століття. Ми звертаємось до педагогічної спадщини В.О.Сухомлинського тому, що у творах великого педагога є багато цінних порад щодо розвитку дітей з особливими потребами.

За останні десятиліття в світі збільшилась кількість дітей-інвалідів, які потребують посиленої уваги з боку родини і держави. Проблема навчання дітей з особливими потребами в Україні стоїть також особливо гостро. Адже більшість із них, перебуваючи вдома або в інтернаті, не отримує належної освіти, знань, умінь навичок, які сприяють саморозвитку, самореалізації, самовдосконаленню в подальшому. Крім того вони виявляються невідповідними до життя у звичайному для середньої людини і захищеному для них світі. Рівні можливості навчання для особливих дітей називають терміном «інклюзивна освіта».

Василь Олександрович Сухомлинський у своїх працях «Важкі діти», «Вірте в людину», «Розмова з молодим директором школи», «Мудра влада колективу», «Серце віддаю дітям», «Батьківська педагогіка» усебічно аналізував причини появи важких дітей та окреслював їх траєкторію розвитку. Він зазначав, що «у навчанні й вихованні таких дітей потрібні особливі заходи, необхідний тонкий, делікатний індивідуальний підхід» [1].

Видатний педагог писав: «Головне – не допустити відчуження дітьми своєї «неповноцінності», перешкодити появі в них байдужного ставлення до

навчальної праці, не притупити відчуття честі та гідності» [1, с.40]. Для досягнення поставленої мети, на думку В.О. Сухомлинського, потрібно, по-перше, навчати й виховувати дітей з особливими потребами в масовій загальноосвітній школі, створювати для них спеціальні навчальні заклади немає потреби. Це необхідно для того, щоб діти з обмеженими можливостями перебували «в атмосфері повноцінного духовного життя школи» [1].

По-друге, на уроці діти зі зниженою здатністю до навчання повинні отримувати завдання, які б гарантували їм успіх у роботі. Для цього вчителю потрібно виявити найсильніші розумові здібності учня і пропонувати відповідні завдання. Відчуття радості успіху – необхідна умова нормальної, продуктивної навчальної діяльності.

Значну роль у роботі з дітьми з особливими потребами, на думку В.О.Сухомлинського, відіграє принцип індивідуального та гуманістичного підходу. В їх основі покладено врахування вікових та індивідуальних особливостей дитини, а також усвідомлення того, що всі діти мають однакові права в суспільстві. «Конкретна наша робота, - зазначав дослідник, - полягає у визначенні причин біди в кожному окремому випадку, необхідності знайти кожній дитині посильну розумову працю, доступні для неї шляхи подолання труднощів, захопити її цікавою роботою, завдяки якій вона могла б розвиватись інтелектуально». [3, с.55]. «Гуманна місія школи й педагога – врятувати цих дітей, ввести їх у світ суспільства, духовного життя, краси повноцінними й щасливими» [2, с.130], - наголошував В.О. Сухомлинський.

Разом з тим, на думку видатного педагога, у гуманному ставленні до учнів з порушеннями інтелекту нічого спільного не повинно бути з практикою опікунства, заснованою на жалісливості, з практикою звільнення дітей від будь-яких труднощів, відгородження їх від усіх життєвих турбот і негараздів, усунення від виконання своїх обов'язків. Опікунський підхід породжує в дітей споживацькі настрої і звички, сприяє появі у школярів некритичності до своїх дій і вчинків, послаблює їхню волю до самовдосконалення.

Досягти ефективності педагогічної діяльності з «неповноцінними» дітьми

можна лише за умови, що складовою частиною навчального процесу будуть толерантність, справедливість, доброзичливість і повага людей.

На думку В.О. Сухомлинського, гармонійний і всебічний розвиток особистості можливий тільки там, де два вихователі – школа і сім'я – не тільки діють разом, висувають однакові вимоги перед дитиною, а ще й є одностайними, дотримуються єдиних принципів, не мають розбіжностей у цілях, методах і засобах виховання. Виходячи з такого підходу, у батьківській школі, що працювала в Павлівській десятирічці, одна з секцій була спрямована на роботу з батьками учнів, зокрема з тими, котрі мають вади в розумовому чи фізичному розвитку. Так, на психологічних семінарах педагоги обговорювали характеристики індивідуальних особливостей розумового розвитку дітей, а отримані результати доводили до батьків. Крім того, у батьківській школі матерів і батьків навчали, чого можна, а чого не можна вимагати від аномальних дітей, знайомили з прийомами розвитку розумових здібностей творчим словом, а саме: складання казок, оповідань тощо.

Підводячи підсумки, можна сказати, що у педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського значна увага приділялась розвитку дітей з особливими потребами. Запропонована ним педагогічна система збагатила педагогічну науку новаторськими ідеями і положеннями, відіграла велику роль у розвитку теорії і практики виховання й навчання дітей з особливими потребами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О.Сухомлинський // Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5-ти т. / В.О.Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1977. – Т. 3. - С.30-110.

2. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину / В.О.Сухомлинський // Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5-ти т. / В.О.Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1977. – Т. 2. - С.149 – 409.

3. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості // В.О.Сухомлинський // Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5-ти т. / В.О.Сухомлинський . – К.: Радянська школа, 1976. – Т.1. – С.5-202

